

دی‌دگاه

شماره: ۳۳۲	موضوع: لزوم تلاش جدي براي تعريف و شناسايي دقيق کالاها در کتاب قانون و مقررات صادرات و واردات
تاریخ: ۱۳۹۱/۱۱/۲۳	

تهیه و تنظیم: هدایت حاتمی

توضیح اجمالی:

کتاب قانون و مقررات صادرات و واردات ملاک عمل، ارزیابی و مآخذ مراجعه کارشناسان و فعالان اقتصادی دولتی و غیردولتی است و جامعیت آن برای افراد ذی نفع بسیار مهم بوده و ضرورت دارد دقیق و قابل استناد باشد. این دقت علاوه بر طبقات تعرفه‌ای و میزان تعرفه‌ها که سیاست‌های تجاری را نشان می‌دهد در تعریف دقیق هر یک از کالاها و یا به عبارت دیگر ردیف‌های تعرفه‌ای نیز نمایان می‌شود. معمولاً در کتاب قانون و مقررات کشورها عبارت "سایر کالاها" به آن دسته از کالاهایی که در دسته بندی ردیف‌های تعرفه شده نمی‌گنجد و یا در تشخیص آن‌ها ابهام وجود دارد، اطلاق می‌شود. در ایران "سایر کالاها" حدود ۴۰٪ ردیف‌های تعرفه‌ای را پوشش داده و نزدیک به ۵۰ درصد واردات از محل سایر کالاها می‌باشد. به عبارت دیگر می‌توان گفت از ۵۰ درصد واردات صورت گرفته به کشور تعریف دقیقی از کالا وجود نداشته و ابهام وجود دارد. البته این ابهام در بخشی از موارد اهمیت ندارد اما در بسیاری از واردات انجام شده احتمال عدم حمایت از مزیت‌ها و نوآوری‌ها وجود خواهد داشت. نکته قابل تأمل برای این دسته از کالاها این است که مقایسه سطح میانگین وزنی و ساده تعرفه "سایر کالاها" نشان می‌دهد که همواره میانگین سایر کالاها حداقل یک تا ۴ درصد پایین‌تر از میانگین کل کالاهای تعریف شده می‌باشد و این اختلاف در میانگین وزنی به شدت افزایش می‌یابد. به مفهوم دیگر مقایسه میانگین موزون تعرفه "کل کالاها" و سایر کالاها حدود ۶ تا ۱۰ درصد بوده که مؤید حجم بالایی واردات صورت گرفته با این ردیف‌های تعریف نشده می‌باشد. نکته مهم‌تر آن است که ملاحظه روند تعرفه‌های موزون "سایر کالاها" با "کل کالاها" در ده سال گذشته نشان می‌دهد که عملاً تعرفه "سایر کالاها" کاهش یافته ولی "تعرفه کل" با آن شدت پایین نیامده است. به زبان دیگر کاهش‌ها در کالاهای معین و تعریف شده نبوده است. این نشان می‌دهد که در عمل سیاست‌گذاری کشور به شکلی بوده است که عمده واردات صورت گرفته با ردیف‌های تعرفه‌ای "سایر کالاها" انجام شده و با توجه به پایین بودن تعرفه موزون آنها، عملاً سیاست‌های حمایتی برای کالاهای تعریف شده با ردیف‌های تعرفه‌ای معین را کم اثر کرده و امکان سوء استفاده و قانون‌گریزی و ابهام را بالا می‌برد.

نکات کلیدی:

اصلاح عنوان و بخش "سایر کالاها" در کتاب قانون مقررات صادرات و واردات یکی از گام‌های اساسی برای اصلاح نظام تعرفه‌ای بوده که منجر به ایجاد شفافیت، کاهش پرونده‌های اختلافی گمرکات، افزایش قانون‌پذیری و اثر بخشی سیاست‌های تجاری و حمایت از بخش‌های مزیت‌دار می‌شود. هر چند هیأت محترم وزیران به پیشنهاد ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز در سال ۱۳۸۹ کاهش تعداد ردیف‌های تعرفه‌ای را تصویب نموده اما این موضوع با شرایط در حال گذار صنعتی شدن و تولیدات صنعتی و نوآوری‌های ایران منطبق نمی‌باشد. ممکن است کشور در تولیدات بخشی از اقلام یک گروه یا زیرگروه مزیت داشته و در سایر بخش‌های آن مزیت نداشته باشد. بنابراین نیابستی صرفاً با تعریف چند قلم از یک مج موعه، سایرین را در زیر عنوان سایر کالاها دسته بندی کرد و نوع حمایت‌ها و مشوق‌ها و ... را با یک روش و با یک حساسیت فرموله و تعرفه بندی کرد. بنابراین پیشنهاد می‌شود وزارت صنعت و معدن و تجارت ضمن تلاش برای اصلاح در مصوبه مذکور، تلاش مضاعفی و چند ساله‌ای را بر ای بازتعریف و بازساخت کالاها با مشارکت گمرک، بنگاه‌ها، سندیکاها و انجمن‌ها شکل داده تا حساسیت به هر حلقه و هر کالا کاملاً مشخص گردد.

علاوه بر آن بایستی تلاش شود که کالاهای غیر مهم از نظر شناخت و دسته بندی، غیرحساس از نظر تولیدات داخلی و بنگاه‌های تولیدی و بسیار مشابه از نظر تعرفه‌ای تعریف شده و در همان گروه‌ها در زیر عنوان "سایر کالاها" جمع شوند تا موجب کم اثر و یا بی اثر شدن برنامه‌های تعریف و تدوین تعرفه در سایر کالاهای آن گروه یا گروه‌های کالایی مرتبط نشود و هم‌چنین دستمایه دور زدن دستگاه‌های اجرایی توسط برخی افراد متخلف و گسترش قانون‌گریزی و کاهش درآمدهای دولت نگردد. تلاش برای تحقق این موضوع یعنی تلاشی جدي براي شناخت دقیقی از کالاهای و ارتباط آنها با همدیگر از نظر قابلیت‌های جانشینی و مکملی وجود داشته و منجر به تعریف دقیق کالاها در زیر عناوین سه خطی یا چهارخطی در کتاب قانون و مقررات صادرات و واردات می‌شود. نتیجه این اهتمام این است که سالانه شاهد کاهش سهم ردیف‌های سایر کالاها از کل ردیف‌های کتاب و کاهش سهم واردات صورت گرفته زیر این عنوان خواهیم بود. پیشنهاد می‌گردد سازمان توسعه تجارت و گمرک ایران سالانه شاخص‌هایی مناسب برای ارزیابی اقدامات انجام شده در این مسیر طراحی و محاسبه نموده و نتیجه آن را اعلام کنند.